

V ý r o č n í z p r á v a

Dětský domov se školou,
základní škola a školní jídelna
Hamr na Jezeře

za školní rok

1.9.2018 - 31.8. 2019

zpracoval : Mgr.Václav Konopiský, ředitel

Obsah:

I. Výroční zpráva DDŠ Hamr na Jezeře

1. Charakteristika zařízení

základní charakteristika DDŠ
adresář, kontakty
kapacita
personální a ekonomické zajištění provozu

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

- zpráva sociálního úseku
- zpráva zdravotnice
- stravovací provoz

3. Základní škola

organizace školy
hodnocení školního roku
další vzdělávání

4. Výchovná činnost DDŠ

personální zajištění
rodinné skupiny, ubytování dětí
výchovná činnost, přehled akcí

5. Zpráva zástupce ředitele, etopeda

6. Kontroly a inspekce

kontrolní činnost DDŠ
kontroly a inspekce ve školním roce 2018/19

7. Závěrečné hodnocení

1. Charakteristika zařízení

Dětský domov se školou v Hamru na Jezeře je státní školské zařízení pro realizaci ústavní výchovy. Jeho zřizovatelem je MŠMT ČR. Zařízení vzniklo dne 1.9.1967, je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou s maximální koedukovanou kapacitou 48 dětí.

Součástí DDŠ je Základní škola, kam dochází většina z umístěných dětí. Ve výjimečných případech dojíždí děti do jiné školy či učiliště v nejbližším okolí.

DDŠ spravuje majetek skládající se ze tří internátů, školy s venkovním hřištěm s UMT povrchem a jedné správní budovy, kde se nachází i kuchyň s jídelnou. DDŠ má v bezplatném nájmu hřiště obce.

adresář, kontakty :

Dětský domov se školou, 471 28 Hamr na Jezeře, Školní 89

tel.: 487 851 808, 487 829 670 ředitel, 487 829 676 sociální úsek

info@ddshamr.cz, www.ddshamr.cz

kapacita :

Dětský domov se školou	48 lůžek
Základní škola	48 žáků
Školní jídelna	130 jídel
Výchova	6 rodinných skupin

personální a ekonomické zajištění provozu k 31.8.2019 :

<i>zaměstnanci :</i>	ředitel, zást.ředitele, ved.školy	:	3
	učitelé	:	7
	ved.vychovatel, vychovatelé	:	14
	asistent pedagoga	:	10
		
	celkem pedagog. zaměstnanců	:	
	provozní zaměstnanci	:	8
	stravovací provoz	:	3
		
	celkem nepedagog. zaměstnanců	:	11

Nově přijato : 6 zaměstnanců
z toho pedagogických : 5

Odešlo : 6 zaměstnanců
Z toho pedagogických : 5

Přepočtený počet zaměstnanců k 31.8.2019 : 44,58
fyzické osoby celkem : 45

Vedlejší hospodářská činnost je vyhodnocována podle účetních období, tj. za kalendářní rok. Podrobnější rozpracování je ve Výroční zprávě o hospodaření. DDŠ má i vedlejší hospodářskou činnost, která spočívá v ubytování a stravování v letních měsících. **Výroční zpráva o hospodaření DDŠ Hamr na Jezeře za kalendářní rok 2018 byla odeslána na MŠMT.**

Majetek, který zařízení využívá ke své činnosti:

- budovy : Rachmanka (č.p.89), Zuzana (č.p.79), Berta (č.p.77), Šárka (č.p.76), Škola (č.p.49)
- hřiště v majetku obce : v bezplatném nájmu
- vozidla : Škoda Octavia (12), Š.Rapid (16), Mercedes Vito (18), Ford minibus (10).

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

Podrobné zprávy za období od 1.9.2018 do 31.8.2019 jsou uloženy u ředitele a vedoucích zaměstnanců.

➤ **zpráva sociálního úseku**
(Pražáková Hana)

Do DDŠ bylo přijato za školní rok 2018/2019 (1.9.2018 - 31.8.2019) celkem **18 dětí**, od počátku vzniku DDŠ do 31.8.2019 prošly evidencí celkem **1292 dětí**.

Za uplynulé období bylo vyřazeno z evidence DDŠ celkem 15 dětí, z toho:

Do VÚ 4

Zrušení ÚV 10

Do jiného DDŠ 1

Od 1.9.2018 - 31.8.2019 jsme přijali dle soudního rozhodnutí děti s :

předběžným opatřením 2

ústavní výchovou 16

Děti umístěné dle délky pobytu k 31.8.2019:

Do 6 měsíců: 8

Do 12 měsíců: 9

Do 2 let: 15

Do 3 let: 6

Do 5 let: 1

Do 6 let: 3

Do 7 let: 1

Útěky ze zařízení za sledované období:

Počet úteků : 48, z toho 36 chlapců, 12dívek

Počet útekářů : 16, z toho 11 chlapců, 5 dívek

Z toho dlouhodobé útěky (více jak 3 měsíce) : 1

Příspěvek dle zák.č. 109/2002 Sb. a soc. dávka přídavek na dítě dle z.č.117/1995 Sb.

Období	Předpis	Přijaté platby	Vratky
1.9. - 31.12.2018	114.068,40,-	149.206,-	33.324,-
1.1. - 31.08.2019	247.380,66,-	374.499,52,-	47.820,-

Při příjmu nového dítěte žádáme příslušné úřady práce o výplatu PnD (umožňuje zákon o SSP). Během měsíce září proběhne vyúčtování přeplatků PnD u dětí, které trávily prázdniny ve svých rodinách.

Jednou ročně je rodičům zaslán formulář na potvrzení příjmů. S příchodem každého nového dítěte je s rodiči nebo zákonnými zástupci zahájeno správní řízení ve věci stanovení příspěvku na úhradu nákladů na péči poskytovanou dítěti v DDS Hamr na Jezeře. Ne všichni rodiče plní svou povinnost oznamovat veškeré změny, které by mohly vést ke změnám v rozhodnutích. Proto spolupracujeme s kurátory, kteří nám pomáhají s aktualizací příjmů rodin. Vstříc nám vycházejí i některé Úřady práce.

Sociální úsek se také zabývá vyřízením prvního občanského průkazu pro děti, které dovršily 15 let. Občanské průkazy jezdíme s dětmi vyřizovat do České Lípy. Pokud je dobrá spolupráce s rodinou, některé děti si vyřídí občanský průkaz při pobytu doma. Vždy čekáme, až dítě dovrší věku 15-ti let, protože děti do 15-ti let si

mohou občanský průkaz vyřídit pouze se zákonnými zástupci. Celkem bylo za uplynulé období vyřízeno 15 občanských průkazů.

V uplynulém školním roce jsme zaznamenali vyšší počet útěků než v roce předešlém. Jedná se však o krátkodobé útky, nevrácení se z dovolenek, jeden útek je dlouhodobý.

Spolupráce se soudy zůstává i nadále na dobré úrovni, co se týče prodlužování předběžných opatření, nařízení nebo nenařízení ústavní výchovy.

Ke dni 31.8.2019 je v evidenčním stavu celkem 43 dětí, z toho 9 dětí má povolený pobyt mimo zařízení u rodičů. Pět rodin z těchto devíti si podalo žádost k OS o zrušení ústavní výchovy.

➤ **zpráva sociální pracovnice - zdravotnice** (Horáčková Nad'a)

Dětský domov má uzavřenou smlouvu o léčebné a preventivní péči s dětským lékařem MUDr. Pavlem Gotvaldem, Stráž pod Ralskem a s dětským stomatologem MUDr. Ilonou Tulisovou, Stráž pod Ralskem. Závodním lékařem je MUDr. Klimša - Mediclinic a.s. ordinující ve Stráži p/R. Dětským psychiatrem je MUDr. Cupová v České Lípě.

U nově příchozích dětí provede dětský lékař vstupní prohlídku a dále naordinuje případnou léčbu nebo vyšetření. Toto zajišťuje a sjednává sociální pracovnice DDS, která také vede a doplňuje zdravotní dokumentaci.

2x ročně je prováděna preventivní stomatologická prohlídka a následné ošetření chrupu. Preventivní prohlídka dětským lékařem je prováděna 1x za 2 roky. Je zajištěno povinné očkování dětí a vakcína Cervarix, která je aplikována se souhlasem rodičů.

V tomto školním roce byl zrak korigován brýlemi u 9 dětí. V dětské psychiatrické ambulanci bylo evidováno a medikováno 25 dětí, což je o 1 děti více než v minulém roce. Počet psychiatricky léčených dětí rok od roku stoupá. Děti přicházejí již se zavedenou psychiatrickou medikací. Naším zařízením bylo jedno dítě, na žádost matky, doporučeno k vyšetření dětským psychiatrem. Čtyřem dětem byla medikace během roku snížena.

Hospitalizovány byly 4 děti s bolestmi břicha, s respiračními obtížemi, a s kolapsy na psychickém podkladě. Jeden chlapec byl vyšetřován a léčen pro prolaps konečníku a bude u něho provedena v příštím roce operace. 3 chlapci docházeli pravidelně na kardiologická vyšetření, 4 děti pravidelně navštěvovaly ortopeda a s tímto spojenou rehabilitaci, byly jim pořízeny protetické pomůcky. Pět dětí bylo evidováno a léčeno pro astma na alergologii. 1 chlapec byl veden v nefrologické poradně pro nález krve v moči a dva opakovaně léčení na ORL pro záněty středouší a

duťin. Jednomu chlapci byl chirurgicky odstraněn nezhoubný nádor pod okem, chlapec je sledován pro těžkou nedoslýchavost a nosí sluchátka.

Dále byly děti vyšetřovány u odborných lékařů v endokrinologické, traumatologické, nefrologické, kardiologické, alergologické, gastroenterologické ambulanci, na gynekologii, očním, chirurgii, kožním, ORL oddělení a u klinického psychologa.

Problémy máme jako každý rok s dodržováním hygieny, obzvláště péčí o chrup, který je dle lékařky u většiny nových dětí stále ve velmi špatném stavu. Rodiče často zanedbávají preventivní prohlídky a některé děti si nepamatují, že někdy byly u zubního lékaře. Důslednou kontrolou a nácvikem řádné zubní hygieny se péčí o chrup během roku daří zlepšovat. Děti často odmítají ošetření zubním lékařem, letos se nepodařilo přesvědčit k ošetření 2 děti. Některým musel být strach tlumen pomocí sedativ.

Pedikulózu zvládáme častými kontrolami a mechanickým odstraňováním. 100% stále nefungují ani drahé přípravky určené k její likvidaci. S tímto problémem se potýkáme celý rok, protože většina dětí navštěvuje rodiny téměř každý víkend.

Minimální program prevence zneužívání návykových látek se prolíná do všech složek výchovy, školy, sociálního i zdravotního úseku. V letošním roce nebylo nutné žádat o pomoc K-centrum ani jinou příslušnou instituci.

Školní úrazy byly v roce 2018-2019 evidovány 2 z toho 2 registrované a 1 odškodněný. Tento školní rok bylo uhrazeno za léky, brýle, zubní náhrady a zdravotnický materiál **36 063,- Kč**.

➤ **stravovací provoz** (Strnadová Vladimíra)

Stravovací provoz je zajišťován třemi zaměstnanci. Tuto skupinu tvoří vedoucí stravování, která zároveň plní funkci skladníka potravin a další dva kuchaři.

V průběhu školního roku nadále pokračovala vedlejší hospodářská činnost, jež je vyčíslena ve zprávě o hospodaření DDS. Zaměstnanci kuchyně jsou nadále povinni dodržovat nařízení vyhlášky č.137/04 a vyhl. č.147/98, tj. stanovení kritických bodů. Vaříme i diety, např.bezlepkovou.

Spotřeba potravin od 1.9.2018 do 31.8.2019 **868 389,- Kč**

Počty vydaných jídel včetně cizích strávníků :

	naše	cizí	důchodci
Obědy	12 245	818	186
Večeře	8 235	376	

Potravinová banka

Spolupráce s Potravinovou bankou začala v říjnu 2017, úspěšná spolupráce s Potravinovou bankou Liberec pokračovala a k 31.8.2019 byly za uplynulý školní rok dodány potraviny v hodnotě **99.723,-Kč**.

3. Zpráva Základní školy

(vedoucí školy Mgr. Eva Krčmářová)

Zpráva zachycuje činnost Základní školy Hamr na Jezeře za školní rok 2018/19. Na vzdělávacím procesu se podílelo 5 třídních učitelů:

Ing.Rudolf Pivovarčík, Mgr. Simona Polecová, Mgr. Martin Hájek, Mgr. Barbora Krejbichová, Mgr.Petra Boroschová (všichni 22 hod.), dále ředitel DDS Mgr.Konopiský (5 hod.), zástupce ředitele Mgr.Ivana Krejbichová (4 hod.), Mgr. Eva Krčmářová (11hod.), na zkrácené úvazky Mgr.Olga Kostelencová (11 hod.) a Irena Šilhánová (13hod.+ 11hod.jako asistent pedagoga), ve II.pol.E.Janků (10 hod.asistent pedagoga). V nezbytných případech, při delší nepřítomnosti učitele se na suplování podílely: Mgr. Olga Kostelencová a I.Šilhánová.

Do našeho zařízení jsou umísťovány děti s diagnostikovanými poruchami chování a učení. Většina z nich pochází z nestabilního rodinného prostředí. Pro školní výuku mají vytvořeny mnohdy nežádoucí návyky s různě velkými nedostatky v základních školních znalostech a dovednostech, včetně negativního sociálního chování, mnohé z nich mají indikovanou psychiatrickou medikaci. Vyučovací proces je proto velmi individualizovaný. Tato skutečnost je dána také skladbou žáků několika postupných ročníků v jedné třídě. Postřehy a doporučení jednotlivých učitelů se odrážejí v individuálním plánu rozvoje žáka (součást vedené dokumentace).

V tomto školním roce byly v každé třídě zastoupeny minimálně dva vzdělávací ročníky, nejnižším ročníkem byl 5. roč./2 žáci-chlapci/. Pouze v jedné třídě - ZŠ II byli žáci 7.ročníku.

Složení tříd : ZŠ I - 5.6.ročník, ZŠ II - 7.ročník, ZŠ III - 7.,8.ročník, ZŠ IV - 8.,9.ročník a ZŠ V - 7.,8.roč. ZŠ a 7.,8.,9.ZŠPr.

Nejvíce žáků z celkového počtu 34 bylo zařazeno do 8.ročníku ZŠ (10 dětí).

Školní rok byl zahájen v pěti třídách ZŠ, v jedné z nich byly integrované děti ZŠ praktické (celkem 6).

Ke dni 1.9.2018 byl celkový počet žáků školy 35 (29 žáků ZŠ a 6 žáků ZŠPr). Ke dni 30.6.2019 bylo v ZŠ evidováno 43 žáků v pěti třídách, z celkového počtu žáků bylo chlapců 31, dívek 12, nejmladšími dětmi byly - Kristián P. a Jan B., oba 5.ročník ZŠ.

Školní výsledky a chování žáků byly v I.pololetí celkově spíše na hranici průměru, pouze u jednotlivců podprůměrné. Celkem prospělo 34 žáků, dva žáci II.st.ZŠ prospěli s vyznamenáním, neprospěli 3 žáci.

Nehodnoceny byly 2 žákyně z důvodu velkého počtu zameškaných hodin.

Prospěch a chování žáků ve II.pololetí byly na podobné úrovni jako v pololetí I., ovšem stoupl počet snížených známek z chování a nehodnocení žáci. 11 žáků mělo chování neuspokojivé. Ostatní žáci ukončili II. pololetí chováním velmi dobrým. Nehodnoceni za II.pol. byli 3 žáci, neprospěli 4. Za II. pol. byly uděleny 3 pochvaly třídního učitele.

Absence za II.pol.: 1445 hod-omluvená, 2604 hod-neomluvená.

Celkově prospělo 38 žáků, mezi nejlepší žáky II.pol. patřili Jan B./prům. 1,20/, Michal B. /1,38/, Mirek D. /1,50/ a Krystína D. /1,38 /.

Hodnocení a organizace školního roku k 30.6. 2019

Základní škola 5 tříd 5. - 9. postupný ročník
Integrovaní žáci ZŠPr 7.,8.,9.roč. /celkem 6 žáků/

Pedagogičtí zaměstnanci

Učitelé třídní 5
Ostatní učitelé včetně ředitele 5 (1x 5 hod., 1x 11hod., 1x 4 hod.,
a asistentky pedagoga 1x13hod.) + 2x 11hod.asistence
Výchovný poradce 1 hod. snížený úvazek

Učební osnovy a plány

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání /ŠVP ZV/

ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 - 01 /1. - 9.roč. ZŠ/
ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 -02 /1. - 9.roč ZŠPr/

Tematické plány pro výuku jednotlivých předmětů na ZŠ a třídách ZŠPr jsou zpracovávány jednotlivými učiteli, včetně „Plánu výchovného poradce“.

Žáci, kteří splnili povinnou školní docházku budou přemístěni koncem prázdnin do VÚM, některým dětem byla zrušena ÚV nebo umožněno přechodné umístění v rodině. Povinnou školní docházku ukončilo celkem 12 žáků.

	ZŠ	žáci ZŠPr
Počet žáků	37	6
Počet tříd	4	1
Počet žáků s vyznamen.	1	0
Počet neprospěl. žáků	2	3
Počet nehodnocených žáků	4	3
2.st.z chování	7	0
3.st.z chování	7	4
Počet opravných zkoušek	1	0
Žáci přijatí do OU, U (VÚM)	12	2

Kvalifikace zaměstnanců školy - učitelé

Předpoklad pro kvalifikaci učitelů škol při DDŠ : vysokoškolské vzdělání, odborná a pedagogická způsobilost včetně speciální pedagogiky (563/04 Sb.). Tuto podmínku splňovalo 6 učitelů.

3 učitelé mají ukončené magisterské studium nepedagogického směru a pokračují v navazujícím magisterském učitelském programu.

Většina učitelů vyučovala ve všech třídách ZŠ.

Další vzdělávání učitelů

- Mgr.Petra Boroschová, magisterské studium pedagogických věd UJEP Ústí nad Labem /ukončeno závěrečnou zkouškou/
- Mgr.Olga Kostelencová, učitelství pro 1.st.ZŠ, TUL Liberec
- Mgr.Martin Hájek, dějepis-občanská výchova pro ZŠ, TUL Liberec

Minimální preventivní program školy

Zpracován ředitelem, vedoucím vychovatelem, zdravotnicí a výchovným poradcem. K dispozici u ředitele DDŠ.

4. Zpráva úseku výchovy DDŠ

(ved.vychovatel Mgr.František Novák)

Personální zajištění : 23 pedagogických pracovníků

Personální změny ve výchovném úseku :

- noví zaměstnanci - Jiří Doubek, Eliška Janků, Pavel Mazanec, Anna Krejbichová
- ukončení pracovního poměru - Alena Špalková, Petr Svoboda, Ursula Svobodová

Rozdělení rodinných skupin:

Vzhledem k aktuálnímu počtu dětí a s ohledem na ubytovací možnosti zařízení a plánované rekonstrukci střechy na internátu Šárka bylo vytvořeno 5 rodinných skupin - 1 dívčí, 3 chlapecké a 1 koedukovaná. Při přetrvávajícím neustálém neklidu na skupině dívek v listopadu vytvořeny tři koedukované skupiny a dvě chlapecké. Od května ještě jedna chlapecká skupina.

Ubytování dětí:

2 internátní budovy - BERTA - 3 koedukované rodinné skupiny

- ZUZANA - 3 RS chlapců

- ŠÁRKA - uzavřena pro rekonstrukci střechy

Rodinná skupina měla k dispozici klubovnu a vlastní sociální zařízení, v každé budově 1 místnost zdravotní izolace. Na internátu Berta jsou tři cvičné kuchyňky s kompletním zařízením pro případné vlastní stravování RS. Na internátu Zuzana je plně vybavená kuchyňka součástí dvou kluboven a jedné vychovatelny. Internát Šárka poskytuje plně zařízený a vybavený internát v nadstandardním provedení.

Výchovná činnost se řídí plánem činnosti a obsahuje ve vyvážené míře všechny složky výchovy - pracovní, tělesnou, výtvarnou, hudební, rozumovou, estetickou a mravní. Roční plán činnosti je skupinovými vychovateli rozpracován na podrobné týdenní plány s ohledem na aktuální počet dětí, složení skupiny atd.

Tělesná - nejčastěji uplatňovaná součást výchovného procesu z důvodu zapojení dětí, oblíbenosti, zaměření vychovatelů, možnost soutěží mezi organizacemi (integrace), v letošním roce se dařilo chlapcům v atletických disciplínách na olympiádě, kde obhájili první místo a v triatlonu v Hostouni, kde také zabodovali. V pohybových aktivitách dívek nezaostáváme. Dívkám se na olympiádě podařilo obsadit celkově druhé místo. Chybějící sportoviště v zimním období částečně vyplnily návštěvy bazénu ve Stráži pod Ralskem a tělocvičny ve Stráži pod Ralskem. Pravidelné tréninky stolního tenisu v prostorách nové školy a zrekonstruovaného internátu Šárka. Vychovatelé mají osvědčení v akreditovaných kurzech MŠMT.

Pracovní - získávání základních manuálních dovedností a pracovních návyků, rozšiřování speciálních činností v rámci rodinné skupiny - domácí práce, drobné řemeslnické úkony, ke zdokonalování činnosti v této oblasti výrazně prospívá dílna naší základní školy, kde se děti naučí nové dovednosti, které pak využijí při výchovném procesu na rodinných skupinách.

Výtvarná - velmi oblíbená činnost dětí, obrovská škála témat, technik, materiálů. Přestože výchovný úsek nedisponuje výtvarníky-specialisty, výzdoba internátů, jídelny i okolních prostor budov svědčí o oblíbenosti této činnosti a nutnosti fantazie co se týče výběru témat i materiálů. Vychovatelé mají kurzy pro výtvarnou činnost. Pravidelně zručnost našich dětí prezentujeme na Vánoční a Velikonoční dílně ve Stráži pod Ralskem, kde zajišťujeme pracoviště pro ostatní děti.

Hudební - tato složka výchovy má v našem zařízení velký prostor, tím spíše, že většina dětí má hudební talent, kladný vztah k hudbě mají téměř všechny děti a my máme pedagogy, kteří jsou schopni je podchytit a rozvíjet. Částečně prolíná tato složka výchovy do činnosti dramatického kroužku pod vedením všech pedagogů, kteří mají vztah k hudební a dramatické výchově. Účastníme se na vystoupení v DPS Hodkovice nad Mohelkou a festivalu ZUČ.

Rozumová - prolíná veškerou činností rodinných skupin, velký prostor pro rozvíjení této složky výchovného procesu je především ve využití doby mezi večerními režimovými činnostmi a večeří – příprava do školy, soutěže, hry atd. Příprava dětí do školy dostala pevný řád, tak aby děti byly řádně připraveny na výuku.

Estetická - prolíná většinou činností - úprava prostor rodinné skupiny, péče o zevnějšek. Výsledky v této oblasti výchovného procesu jsou dobré. Výzdoba prostor jednotlivých RS je osobnější, s větším přihlédnutím k potřebám alespoň minimálního soukromého prostoru dětí.

Mravní - nedílná součást výchovného procesu, zvláště ve výchovném zařízení jako je DDŠ, kromě základních informací a návyků je nutné konfrontovat interní působení se širším okolím (akce pro veřejnost nebo akce pořádané ve spolupráci s jinou dětskou organizací). Stalo se již tradicí, že naše děti jsou z hlediska chování a vystupování na veřejnosti hodnoceny velmi pozitivně.

Kvalitní výchovná činnost v plné šíři vyžaduje od pedagogů plné pracovní nasazení, fantazii, kreativitu, empatii, ale také odbornou přípravu. I vzhledem k úpravě zákona o potřebné kvalifikaci se ještě někteří pedagogičtí pracovníci v úseku výchovy dokončují potřebné vzdělávání.

Přehled postgraduálního studia výchovných pracovníků:

Studující Sppg Bc. : - pí. Doubková

Kurzy, školení a semináře :

Kurz sebeobrany při napadení:

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Školení GDPR, BOZP:

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Školení řidičů :

- účastnili se všichni vychovatelé, kteří jezdí služebními vozy

V průběhu roku opět proběhla řada celoustavních, výběrových a skupinových akcí se sportovní, kulturní či společenskou náplní. Kopaná, biatlon a triatlon patří všeobecně k nejoblíbenějším sportem chlapců z DDŠ.

V ještě větší míře se uskutečnily turistické výlety, některá vodácká soustředění jedno i vícedenní, výlety na kolech, kdy kola využívá celá skupina dětí s vychovatelem. Velkým úspěchem bylo umístění našich chlapců v tradičním triatlonovém závodě „Železný chovanec“, pořádaném hostouňskými kolegy počátkem října. Na olympiádě chlapců jsme vybojovali první místo a na olympiádě dívek naše

družstvo vybojovalo 2. místo, na což jsme náležitě hrdi. Využili jsme krásného jarního a letního počasí využitím nových lodí. Snažíme se, aby se vodáckých výprav mohlo zúčastňovat více dětí.

Na poli kulturním a hudebním jsme se prezentovali v domovech pečovatelské služby ve Stráži pod Ralskem a v Hodkovicích nad Mohelkou s hudebním i dramatickým programem. Dále jsme se účastnili kulturního festivalu ZUČ, kde naše děti podaly také dobré výkony jak na poli dramatickém tak i hudebním a získali také medailové ocenění.

Přehled akcí 2018/19:

- 08.09.2018 Výlet na Dutý kámen u Cvikova
- 11.09.2018 Návštěva u včelaře
- 14.9. 2018 Výstava drobného zvířectva Stráž p. R.
- 15.09.2018 Výlet na Ještěd
- 20.-21.09.2018 Podzimní přebory malá kopaná a vybíjená – Hamr
- 22.09.2018 ZOO Liberec
- 02.10.2018 hrad Lemberk
- 04.10.2018 Biatlon Hostouň
- 07.10.2018 Liberec - Nature Run
- 16.10.2018 Cyklovýlet Mimoň
- 16.10.2018 Bedřichov - turistika
- 18.-20.10.2018 Železný chovanec - Hostouň
- 27-30.10.2018 Prkenný Důl - pobyt
- 06.11.2018 Cykloturistika Kotel
- 10.11.2018 Den Potravinové banky Liberec
- 11.11.2018 Brniště - turistika
- 17.11.2018 ZOO Liberec
- 20.11.2018 Heřmanice - bowling
- 25.11.2018 Bruslení – Liberec

- 29.11.2018 Azylový dům Jonáš Česká Lípa
- 01.12.2018 Grábštejn - trhy
- 02.12.2018 Bruslení - Liberec
- 04.-05.12.2018 Hroší hry Chrudim
- 04.12.2018 Vystoupení DPS Hodkovice n. M.
- 09.12.2018 Vánoční koncert Jablonné v. P.
- 10.12.2018 Vánoční dílna Stráž pod Ralskem
- 15.12.2018 Ústěk - slet andělů
- 12.12.2018 Heřmanice- vánoční koncert
- 23.12.2018 Křištofovo Údolí- výstava betlémů
- 24.12.2018 Liberec- bruslení
- 24.12.2018 Jablonné v P. – Půlnoční mše
- 25.12.2018 Praha – procházka vánoční Prahou
- 31.12.2018 Ještěd – půlnoční ohňostroj
- 01.01.2019 ZOO Liberec
- 04.01.-2019 Kino Liberec
- 12.01.2019 Futsal Místo u Chomutova
- 19.01.2019 Bruslení - Liberec
- 20.01.2019 Loučeň- prohlídka zámku
- 21.-26.01.2019 Lyžařský výcvik Krkonoše
- 25.-01.2019 Futsal Jiříkov
- 06.2.2019 Farma Velký Valtinov
- 19.02.2019 Heřmanice - bowling
- 26.02.2019 Návštěva DPS Pampeliška Stráž p. R.
- 02.-08.03.2019 Prázdninový pobyt

11.-14.03.2019 Zimní olympiáda Kvilda
17.03.2019 Ploučnice- Hamr - Boreček
23.03.2019 Obořiště- stolní tenis
30.03.2019 Ploučnice- Boreček
12.04.2019 Býchory - fotbal
16.-17.4.2019 ZUČ
20.04.2019 Kořenov- turistika
01.05.2019 Lesopark Horka
08.05.2019 Hrubý Rohovec- turistika
10.05.2019 Dubá- Deštná -Deštenský běh
18.05.2019 Den Potravinové banky - Liberec
20.-23.05.2019 Chrudim olympiáda dívky
21.05.2019 Ploučnice - Boreček
25.03.2019 Luž- turistika
26.-30.05.2019 Olympiáda chlapci Srbská Kamenice
04.6.2019 Hodkovice nad Mohelkou DPS
08.6.2019 Lipová- fotbal vybíjená
10.-14.6.2019 Vltava
24.-26.06.2019 Kola Český ráj
01.-07.07.2019 Pobyť Rozvadov- Nové domky
23.-28.7.2019 Hradčany- skautský tábor
05.-11.8.2019 Rožmberk – Vltava
24.-31.8.2019 Huníkov - Myslivna

I v tomto školním roce se pravidelně konaly schůzky Žákovské spolusprávy, které aktivně vedla Mgr. Vratislava Vedralová, na jejichž základě se řešily požadavky ze strany dětí a uskutečnila se řada kulturních a společenských akcí všech rodinných

skupin. Děti opět v podzimních měsících sbíraly žaludy a kaštiny pro naše zvířátka v lese.

K lepšímu využití venkovního areálu bylo rodinnými skupinami posloužilo i zastřešené posezení s grilem, které jsem využívali jak pro rodinné skupiny tak pro celouústavní akce Žákovské spolusprávy.

Již dva roky máme dvě ovečky, které nám spásají trávu. Děti se o ovečky střídavě starají a učí se tak dobrým vztahům ke zvířatům.

Naše děti se opět podílely na úpravách a úklidu okolí DDŠ v Hamru na Jezeře.

Spolupráce s ostatními subjekty:

Spolupráce s OÚ Hamr na Jezeře a MěÚ Stráž pod Ralskem, MěÚ Mimoň je převážně zaměřena na pořádání nebo podílení se zabezpečení kulturních akcí jako například Vánoční a Velikonoční dílna, Den dětí, kulturní vystoupení v domově důchodců atd.

V průběhu celého školního roku byla pod vedením pana Róslera sehrána řada fotbalových utkání v soutěžích DDŠ. Ve stolním tenise pod vedení pana Lindera jsme také dosáhli s dětmi hodně úspěchů jak na olympiádě, tak při ostatních soutěžních kláních.

Organizační zajištění hlavních prázdnin je svým základním modelem velmi podobné jako v loňském roce :

- zajištění pobytů dětí u rodin (viz zpráva sociálního úseku)
- zajištění letních aktivit dětí zůstávajících v zařízení

Prázdninové letní pobyty:

***Rozvadov - Nové Domky* (01.7. - 07.7.2019)**

– tábor v chatě, zúčastnily se ho všechny děti, nové prostředí, turistické ubytování, strava zajištěna svépomocí, plně vybavené sociální zařízení, pestrý program pro děti, konkrétně zaměřený na hry v přírodě a poznávání přírody. Ideální místo i počasí pro relaxaci a poznávání přírody.

***Hradčany - skautský tábor* (23.7.- 28.07.2019)**

– pro většinu našich dětí nové prostředí. Stanový tábor v překrásném prostředí u rybníka, zúčastnily se všechny děti, kompletní zajištění stravy svépomocí. Denně se vycházelo nebo vyjíždělo na kolech na trasy do okolí. Byla akce plnění bobříků, beseda s cestovatelem, hudební večer, stezka odvahy a další soutěže s různým zaměřením a výlety do Doks na Máchovo jezero.

Rožmberk - kemp Vltava (05.08. - 11.8.2019)

- malý stanový kemp se sportovním hřištěm u Vltavy. Denně se vyjíždělo na lodích a vycházelo na trasy do okolí na kulturní památky. Cestou zpět hry a koupání. Děti se učily celkové samoobsluze, tak jako v běžném životě.

Myslivecká chata Huníkov (24.8. - 31.8.2019)

- pro některé naše děti opět nové krásné prostředí. Kompletní vybavení se zajištěním celodenní stravy svépomocí. Program byl téměř celý zaměřen na turistiku, hry a zážitkovou činnost a poznávání památek v okolí. Zpestření v podobě ranních rozcviček a odpoledních her v blízkosti chaty.

Zajištění budov pro prázdninový pobyt našich dětí i dětí z jiných organizací:

BERTA – určena k pronajímání jiným organizacím a školským zařízením, budova technicky připravena, v letošním roce byla kontrolou a předáváním budovy pověřena pí. Matušková, která se postarala o bezproblémový chod.

ŠÁRKA - určena k pronajímání jiným organizacím a školským zařízením, budova technicky připravena, v letošním roce byla kontrolou a předáváním budovy pověřena taktéž pí. Matušková.

ZUZANA – připraveno prázdninové ubytování pro všechny děti zůstávající v zařízení. Průběžnou kontrolou technického stavu budovy byl pověřen Dostál Vladimír jako správce budovy.

Opatření pro příští rok ve zlepšení činnosti vidím zejména v důslednější kontrole některých vychovatelů se zaměřením na dodržování předem stanoveného týdenního plánu činnosti a dále v důsledné kontrole vhodného pedagogického vyjadřování a přístupu k dětem. Dále v důslednější kontrole uložených úkolů, zejména se zaměřením na konkrétní výsledky nebo výstupy z jednotlivých dnů.

5. Zpráva zástupce ředitele

(Mgr.Ivana Krejbichová)

Významné atributy uplynulého školního roku jako výsledek pedagogické práce a všeobecného postoje společnosti k ústavní výchově

- Všechny děti v tomto školním roce byly umístěny do DDS po předchozí diagnostice nebo psychologickém vyšetření, většina po předchozím diagnostickém pobytu v DDÚ nebo SVP.

Potvrdila se pozitiva tohoto postupu z hlediska začlenění dítěte do kolektivu, přijetí režimu, zapojení do systému, snadnější je i počáteční kontakt s rodiči, kteří se umístěním svého dítěte do DDS nesetkávají s výchovnou institucí poprvé.

I pedagogičtí pracovníci mají možnost vycházet z předchozích zkušeností kolegů. Proto je nutné konstatovat, že přínosnější možností je souvislá diagnostika v porovnání s diagnostikou vycházející z ambulantní péče, popř. z jednorázového cíleného vyšetření specialistů.

- Pokračování v možnosti vrátit dítě zpět do původního prostředí formou mimořádných pobytů mimo DDS u dětí s PSD nebo po jejím dokončení. Některé z těchto povolených pobytů spojených s docházkou do ZŠ nebo SŠ v místě bydliště vyústily ve zrušení ÚV, a to opět především v případech, kdy rodina nebyla insuficientní dlouhodobě, ale kde došlo ke zvratu ve vztazích dítě x rodič, popř. x škola na základě konkrétní události (rozchod rodičů, jejich noví partneři, neúspěchy ve škole, neúspěchy mezi vrstevníky, změny bydliště a tím i školního kolektivu, navázání na partu jako atraktivní doplněk trávení volného času bez náhledu na důsledky apod.). Tento trend se mi jeví jako velmi přínosný s hlediska nejdůležitějšího cíle umístění v našem zařízení - vrátit dítě do přirozeného prostředí, není-li toto v rozporu s mravní výchovou dítěte.
- Kumulace dětí nižšího školního věku s výraznými problémy v chování, vzdělávání a přístupu k němu, většinou s medikací psychofarmaky jako podpůrného prostředku k začlenění do vrstevnické skupiny

Vzdělávání dětí mladšího školního roku je nepopíratelně pilířem pro další postup, a to z hlediska získaných dovedností a znalostí, především však z důvodu postoje ke vzdělávání, aktivního přístupu k poznávání, k rozvoji sebe sama. Právě v podmínkách tohoto typu zařízení jde o velmi komplikovanou, profesně náročnou systematickou práci, neboť děti jsou nejen velmi odlišné v úrovni dosavadních schopností a dovedností, ale vzdělávají se v jedné učebně.

V době, kdy nelze mladší děti s výraznými výchovnými začlenit do věkově vyvážené rodinné skupiny, ocitají se ve dvojicích či skupinkách a jejich sklony k provokacím vrstevníků, pŕtkám a soupeření s přihlédnutím k nemožnosti dlouhodobé motivace výrazně narušují atmosféru ve skupině a ztěžují plánované aktivity.

- Zákonem daný volný pohyb dítěte mimo zařízení (volné vycházky, dovolenky) snižují možnost systematického pedagogického působení na dítě, velmi obtížné je budovat soudržnost skupiny, empatii k ostatním, zodpovědnost vůči kolektivu

Děti jsou motivovány k možnosti užít si chvíle mimo zařízení, což je ale vrací do předchozích modelů trávení volného času a uvolnění chování, udržování nežádoucích kontaktů na sociálních sítích. Je o to obtížnější zapojovat je do činností vyžadujících energii, kreativitu, spolupráci v kolektivu, aktivní přístup.

- Nárůst písemné dokumentace o práci s dítětem, plány, průběh výchovně-vzdělávací práce, výstupy, alternativy apod. na úkor vlastní praktické činnosti, a to celoplošně, což s sebou druhotně přináší i úbytek zkušených kvalitních praktiků v oblasti práce s dětmi na úrovni OSPOD.

Cílem práce s dítětem je pomáhat mu orientovat se v rozličných sociálních skupinách, situacích, pomáhat chápat jednání jeho i ostatních, nabízet východiska v řešení vztahových problémů, a to jak těch dlouhodobých, tak aktuálně vzniklých, předkládat, popř. nacvičovat alternativní řešení konfliktů. Práce etopeda se soustřeďuje především na diagnostiku vztahů dítěte směrem k domácímu prostředí a směrem k prostředí DDS a jejich ovlivňování z hlediska dítěte aktivně i pasivně, pomoc s adaptací v neznámém prostředí kolektivního zařízení s omezujícím režimem.

Ve své práci se maximálně snažím vyhnout se generalizování projevů chování, vnímám chování a jednání dětí jako individualit, snažím se respektovat jejich pocity, hledám souvislosti mezi původním prostředím a projevem dítěte, abych mohla pomoci vytvářet zpětnou vazbu, která by dítěti pomohla při návratu do „civilu“. Tato skutečnost se mi jeví stále naléhavější, protože přibývá dětí, které přicházejí z rodin insuficientních v oblasti vztahové, přičemž materiální zázemí je v normě.

Nižší věková hranice přicházejících dětí zůstává, čemuž odpovídá hlavně uspořádání dětí ve třídách ZŠ. Výchovná i vzdělávací práce s mladšími dětmi je zcela odlišná, je nutné, kromě vštěpování základních norem chování, soustřeďovat se na vytváření návyků v sebeobsluze, hygieně a stravování. Jejich spontaneita, černobílé vnímání okolí, okamžiku a situace, nedoceňování důsledků jednání a snaha o zneužívání věkové výjimečnosti vyžaduje zcela odlišné výchovné přístupy se současným dodržováním základních režimových pravidel. Problémem je školní zanedbanost, popř. nízký intelekt a neschopnost dětí se soustředit na výuku. Děti přicházejí většinou bez návyku na školní docházku, s averzí ke školnímu systému jako celku, bez uvědomění důležitosti vzdělání pro život, což souvisí s jejich dosavadním životem bez pevných pravidel. Pedagogům se daří poměrně úspěšně korigovat rozdílné výchovné přístupy i vůči starším dětem tak, aby chápaly ne zcela rovnoměrně postavená měřítká.

Je pravdou, že v rodině, případně v náhradním prostředí (dětském domově, Klokánku apod.) jsou také vychovávány děti rozdílného věku, ale je nutné si uvědomit, že v našem zařízení jsou umístěny děti s diagnostikovanými poruchami chování (u mladších dětí stále výraznějšími, umocněnými mnohdy psychopedickými), což předpokládá dlouhodobé nezvladatelné problémy, které se pak kříží právě v rodinných skupinách a školních třídách.

Výrazným osobnostním rysem zůstává vysoká míra sebestředných projevů, absence empatických postojů vůči vrstevníkům, častá je, bohužel, i lhostejnost ve vztazích

s rodiči. Nepodnětné, výchovně syrové rodinné prostředí neumí dítěti předat pocity vzájemné potřeby, starostlivosti, soucítění, chybí potřeba pomáhat nezištně, s přirozenou samozřejmostí. Pomyslné ekonomické klapky na očích, které děti vstřebávají v rodině i v médiích, je vedou k automaticky natažené ruce pro odměnu za cokoli (nemusí se ovšem jednat jen o materiální odměny, stejně tak se dožadují výhod, privilegií). V některých případech suplují úlohu rodičů prarodiče, popř. jeden z nich, v tomto případě bývají vztahy spontánnější, hlubší, upřímnější. Případů, kde zcela chybí rodičovská autorita, ale mnohdy i snaha o ni, přibývá.

Po předešlých zkušenostech jsme zůstali u modelu věkově různorodých skupin, čímž zajišťujeme přirozenější vztahové prostředí. Pro starší děti jsou spontánní projevy mladších obtížné, znervózňující a zvládnutí života ve skupině tak vyžaduje značné sebeovládání, ústupky, nutnou pomoc, trpělivost pro starší, nutnost přizpůsobit se, přijmout povinnosti a napodobovat pomáhající praktiky starších pro ty mladší. Zvláště pro jedináčky a děti s výrazně staršími sourozenci je toto spoluužívání velmi náročné, ovšem o to potřebnější. Negativním fenoménem zůstává neochota dětí spojit se v pozitivní skupinu, užívat si společných činností, pozorujeme individuální prožitek bez dalšího přenosu.

Etoped - rodina

Způsob komunikace a práce (v lepším případě spolupráce) s rodinou, ať už jedním vychovávajícím rodičem nebo více zúčastněnými, začíná zjištěním, jakou roli v selhání dítěte přisuzuje dospělý sám sobě. V tomto ohledu se setkávám s pestrou škálou sebehodnocení, od krajně sebeobviňujících (výjimečně) přes transfer na jiného dospělého (současného či bývalého životního partnera, prarodiče, sourozence, učitele, kurátory apod.) až k postojům sebeobětujícím (v těchto případech se jedná až o projevy blízké psychickému týrání dětí). Velmi složitá je práce s dětmi, které jsou prostředníky v nesmiřitelném boji rodičů, kteří žijí odděleně. Dítě, i když často zneužívá tento vztah ve svůj materiální prospěch, je extrémně nejisté, neumí se orientovat v kladných a záporných lidských vztazích, snadno se naváže na problematické jedince, kteří jsou jim zdánlivou, momentálně silnou pseudopodporou. Ideální je v těchto případech, podaří-li se dítěti nabídnout důvěru, klid, jistotu, určitou ochranu před patologií rodiny. Je problém pomáhat dítěti utvářet vlastní názor na situaci doma, protože vliv jednoho či obou zneprátených rodičů je deptající.

Bohužel musím konstatovat, že se také stále častěji setkávám s pocity lhostejnosti dětí vůči rodičům, mnohdy se jedná i o opovržlivé postoje, pramenící ze subjektivního pocitu intelektové, věkové, vzhledové, generační či vztahové nadřazenosti, chybí ochota komunikovat, respektovat. Většinou se v těchto případech jedná o matky samoživitelky, které těžko zvládají svou vztahovou a finanční situaci a samy hledají oporu právě ve svých dětech, občas je do nepřirozeného vztahu tlačí nadměrný strach o dítě (většinou u děvčat), ten se pak stává nejvýraznějším citem. Dcerychůvy pro mladší sourozence jsou také většinou vychovávány bez hlubšího citu, spíše jako pomocnice s dospělou rolí. V době, kdy k nám přicházejí děti z takového rodinného prostředí, není většinou příliš velká šance vztahy ozdravit, možná jen navést obě strany k určitým vytvořeným kompromisům a toleranci.

Stejně tak se ale v tomto školním roce několikrát projevila citová absence ze strany rodičů – „dítě se mi nepovedlo, když mi ho nespravíte, tak o něj vlastně ani moc

nestojím, doma mi to kazí, mám ještě další...“. Tam je možnost vztahové nápravy mizivá, snažíme se tedy o vytvoření vazeb na děti nebo dospělé okolo dítěte v DDS, daří-li se nám zmírnit výchovné problémy u těchto dětí, přistupujeme po ukončení povinné školní docházky k možnosti umístění do DD.

V některých případech se osvědčila vhodnost konfrontace generačních názorů za přítomnosti třetí osoby, pomoc při pojmenování a vyslovení pocitů a názorů, vyjasnění citlivých vztahových momentů. Nutno konstatovat, že došlo k urovnání některých hlubších nevyřešených rozporů, což je pozitivní pro další osud dítěte. Několik případů se stalo důkazem toho, že nelze uspěchat touhu po samostatnosti, je důležité posoudit kromě připravenosti dítěte i stabilitu rodinného zázemí. I věk dětí končících povinnou školní docházkou je nejkritičtější a nízká prahovost vůči negativním vlivům maximálně varující. Zároveň je ale nutné tlumit krajní ostražitost rodičů, která jejich pubertální děti provokuje k protestům, nechťejí se lišit, chtějí splynout se svou vrstevnickou skupinou a na rodiče je, aby důvěřoval své předchozí výchově a byl pouze „kontrolním pozorovatelem“ a hlavně poskytovatelem hodnotného zázemí. Být svým dětem důvěrníky se jim asi v této fázi už nepodaří, je ale možné s nimi fungovat v jakémsi tolerančním středu. K tomu je ovšem nutné, aby změnu ve vztahu pochopily obě strany a byly ochotny přistoupit na kompromisní řešení s danými pravidly. Není výjimkou vztah rodiče k instituci jako k výrobci přístroje – „nefunguje, porad', co s ním nebo oprav...“ Někteří mají tendenci využít pedagoga k předání vlastních pocitů, požadavků a postojů vůči dítěti jako suplující element jejich vlastní autority.

Komplikovanější je práce s rodinou i z důvodu minimálního časového prostoru, prokazatelně efektivnější je tam, kde jsou rodiče vstřícní, vnímaví, konstruktivní, osobně se účastní na komplexním výchovném procesu a chápou pedagogy v DDŠ, kurátory, popř. psychologa jako spolupracující tým, cítí k nim důvěru a snaží se podle svých možností aktivně zpracovávat jejich postřehy, závěry, rady. Musím ovšem konstatovat, že narůstají případy „dítěte v servisu“ – cosi se nám porouchalo, vy to spravte – a po měsíci či dvou údiv, že se dítěti v zařízení vlastně líbí, má tu kamarády, pestrou činnost a domů se mu vlastně ani moc nechce. Lhostejnost, s jakou povinnostně přijímají někteří rodiče dítě na dovolenkový pobyt, je odstrašující a jasně koresponduje plytkostí citového zázemí. Značná část dovolenkových pobytů je iniciovaná z naší strany nebo ze strany dětí, v některých případech je velmi přínosná spolupráce s OSPOD. Mnohdy je velmi obtížné rodinné příslušníky kontaktovat jakkoli, písemně, telefonicky, elektronicky nebo osobně.

Velmi málo nadějná je jakkoli odborně a komplexně vedená péče o děti z větších, sociálně slabých komunit (především rómských), kde jsou patologické sociální vzorce natolik vštípené, že je prakticky nemožné je podstatněji narušit a ovlivnit. Je ovšem pravdou, že těchto dětí k nám přichází stále méně. Je patrné, že v současnosti je preferováno jejich umístění v dětském domově a až v momentě krajního selhání (trestná činnost, vysoká agresivita) se děti dostávají k nám. S tím souvisí i zmiňovaný vyšší počet dětí přemístěných k nám právě z DD.

Silnou motivací pro většinu dětí jsou pobyty v domácím prostředí, je třeba jich i nadále využívat na základě nanejvýš spravedlivého a objektivního posouzení chování dítěte, především dlouhodobě. Stále markantnější je ale model „internátního“ umístění, kdy děti jezdí domů prakticky každý víkend (pokud tím nenaruší rodičovský program) - rodiče se tak uvolňují z každodenních únavných starostí spojených se školní docházkou a trávením mimoškolního času svých dětí (obzvlášť u dětí

v pubertálním období, kdy je komunikace, především ta povinností, pro mnohé rodiny nezvladatelná). Domnívám se ovšem, že v tomto školním roce se projevil i negativní vliv častějšího, dnes už vlastně nárokového pohybu mimo zařízení, oslabila se funkčnost instituce ústavní výchovy. Procento pravidelně odjíždějících dětí je stále poměrně vysoké, zároveň ale přibýlo dětí, které nemají možnost pobytu v rodinném prostředí.

Medikace dětí ve výchovném procesu

Medikace dětí psychofarmaky stále narůstá, je téměř výjimkou dítě, u něž není podporována alespoň pozornost ve škole, přidružují se antidepresiva, popř. specifická léčiva. Mnohé absolvovaly jeden či více pobytů v dětských psychiatrických léčebnách. Stále více se i pedagogové dožadují „pilulek na dobré chování“, ale bez vhodných výchovných postupů by mohlo docházet k utlumení vývoje osobnosti dítěte. Je nutné tedy zvažovat ve spolupráci s dětským psychiatrem nutnost, popř. míru medikace. Obzvláště v jednom případě se zcela zjevně podařila spolupráce mezi pedagogy a psychiatrickou, kde změna medikace způsobila výrazně pozitivní změnu v chování chlapce. Domnívám se, že v našem zařízení jsou tyto principy zažití a účelně využívány. Několikrát jsme se setkali s úmyslným vysazováním medikace rodiči, pravidelně řešíme tyto úniky ze strany dětí i přímo v zařízení (v některých případech bylo nutné přistoupit k jiným formám podávání léků – tekutou formou nebo rozmělněné – pro účelnou kontrolu). Většina dětí ale chápe tato lékařská opatření jako pomoc, popř. úlevu.

Etoped - OSPOD

Nezbytnou součástí etopedické práce zůstává úzká spolupráce s příslušnými OSPOD, která je takřka u všech dětí na vysoké úrovni, pracovníci důvěrně své klienty znají, mnozí s nimi pracují i v rámci svých programů. Vzhledem k narůstající klientele z materiálně zabezpečených rodin, kde selhává komunikace mezi dítětem a rodičem, je pro nás intervence OSPOD vůči rodině nezbytným spojovacím článkem. Problémem bývá v některých případech nedůvěra v kurátora, pocit, že je pro rodinu represorem a ne pomocníkem. Tento postoj se občas přenáší i na naše zařízení.

Velmi důležitá a přínosná je úloha kurátora v případě podmíněného propuštění dítěte nebo mimořádné dovolenky podmíněné školní docházkou v místě bydliště, pravidelně jsme s ním v kontaktu a jeho prostřednictvím sledujeme, jak dítě prospívá v rodině i ve škole. V případě opakovaných nebo výrazných problémů (útěk, agrese apod.) zasahujeme nejprve formou pohovoru v zařízení, nedojde-li k nápravě, dítě se následně vrací zpět do DDS. V letošním roce jsme tuto možnost využili ve 2 případech, ve 2 případech pak byla zrušena ÚV.

Úzká návaznost na OSPOD je v současné době posílena ještě nutností spolupráce ve věci podávání návrhu přemístění dítěte do jiného zařízení. V tomto ohledu se stále potýkáme s nejistotou vydání soudního rozhodnutí včetně nabytí právní moci, s problémy, které tím vznikají – termíny přemístění, u SŠ prodlevy ve výuce, demotivace. V současné době, po zkušenosti, řešíme otázku přemístění podání vlastního návrhu přímo k soudu, což se ukázalo být pružnějším řešením.

Bohužel právě v této sféře spolupráce se nejvíc projevuje nechuť zkušených kurátorů a sociálních pracovníků vyměnit terénní práci s dětmi a jejich rodinami, prevence v rámci pobytových programů apod. za kancelářskou činnost omezující osobní kontakty

především z časového důvodu, někteří z nich svou práci opouštějí a jsou nahrazováni mladšími, méně zkušenými kolegy bez praktické znalosti terénu.

Návaznost na ukončení povinné školní docházky

Problematická je už samotná legislativa přihlašování na SŠ. Podpisy rodičů na přihlášky, systém zápisových lístků, sociální nezdatnost rodičů, v případě „civilních“ škol problém s nižším ročníkem ukončení ZŠ, podprůměrné školní hodnocení, snížené známky z chování – to všechno jsou vršíci se překážky v jinak běžné rutině vstupu na SŠ. Často je nutné intervenovat na budoucích SŠ, determinace ústavním zařízením není zcela odbourána. Proto je v našem zařízení realizace umístění dětí po ukončení povinné školní docházky otázkou prakticky celého školního roku.

I v tomto školním roce jsem řešila u více dětí problém s nejasnou rodinnou situací, kdy rodiče stále otáleli s rozhodnutím, zda umožní svému dítěti navštěvovat školu v místě bydliště, popř. spojenou s internátním ubytováním. V těchto případech bylo nutné současně zabezpečit i přemístění do VÚ.

U některých dětí, resp. jejich rodičů, jsem opět ocenila aktivní postoj vůči dalšímu vzdělávání, kdy část nutné agendy zajistili samostatně. Tento přístup je nanejvýš potřebný, je-li v něm zainteresováno i dítě, zvyšuje se tím míra zodpovědnosti a zájmu obou. Jedná-li se v jakékoli formě o studium na SŠ mimo síť výchovných zařízení, je samozřejmostí, pokud nenastanou zvláštní okolnosti nebo si to rodiče nevyžadají, nevstupovat jako instituce do vztahů směrem ke škole.

Po ukončení povinné školní docházky má dítě umístěné v našem zařízení několik možností:

Zrušení (popř. nenařízení) ÚV

Ústavní výchova v tomto školním roce byla zrušena pěti dětem, jež ukončily povinnou školní docházku, vracejí se do rodiny, ovšem pouze dva chlapci budou pokračovat ve vzdělávání, a to z důvodu PŠD.

Přechodné umístění mimo zařízení s výběrem učebního, popř. studijního oboru v místě bydliště

Stejně jako v loňském roce jsme tuto možnost přesunuli na zařízení poskytující péči dětem s ukončenou PŠD – dítě je přemístěno a zároveň nastupuje na mimořádnou dovolenku umožněnou tímto zařízením ve spolupráci s příslušným OSPOD.

Prodloužení pobytu v našem zařízení se současným zařazením do učebního, popř. studijního oboru v blízkosti DDÚ (popř. internátní pobyt).

Vzhledem k tomu, že žádné z dětí nebylo z hlediska projevů chování dostatečně stabilizované a samostatné k dennímu dojíždění do školy nebo internátnímu pobytu při SŠ a vzhledem k předchozím negativním zkušenostem nebyl nikomu po ukončení PŠD pobyt v DDŠ do dalšího školního roku prodloužen.

Přemístění do VÚ (popř. DD) s přihlédnutím k vybranému učebnímu, popř. studijnímu oboru a k místu bydliště

Do VÚ jsme letos přemístili 2 chlapce a 2 dívky (výše zmiňované „podmínky“). U všech jsme zohledňovali především typ dalšího vzdělání a možnost osobního kontaktu s rodinou.

Mimořádná dovolenka

O tuto formu pobytu mimo DDŠ požádali ke školnímu roku 2019/2020 rodiče 4 dětí.

V letošním roce jsme přistoupili k přemístění 2 chlapců do jiného zařízení z důvodu opakovaných útěků spojených s pácháním trestné činnosti.

Formy činnosti s dítětem

Dětem jsou v našem zařízení nabízeny poměrně pestré mimoškolní činnosti, které jim dávají možnost rozvíjet, častokrát teprve objevovat jejich nadání, nabízejí formy trávení volného času během dovolenek i pozdějšího trvalého pobytu mimo zařízení. Vítám úbytek akcí, ve kterých jsou naše děti v rolích pasivních účastníků bez možnosti využití vlastní fantazie, dovedností, potenciálního nadání. Nově se v našem zařízení rozvinula práce s dětmi po muzikální stránce, čímž se doplnil výrazný nedostatek v komplexní činnosti s dětmi.

Naopak proběhlo víc akcí, skupinových i výběrových, jedno i vícedenních, které probíhají mimo zařízení, kde jsou děti pod více či méně skrytým dohledem pedagoga nucené postarat se o základní potřeby. I fyzicky náročnější aktivity outdoorového charakteru – cyklistika, náročnější turistika, vodáctví – jsou rozhodně přínosem k celkovému rozvoji dětí. Osvědčilo se rozšíření těchto aktivit v méně náročné podobě (např. jednodenní výlet, činnost směřovaná k určité dovednosti apod.) pro děti mladší a fyzicky slabé. Zdůrazňuji přítomnost dospělého, protože naše děti jednají podle dosavadních zkušeností a při přílišné volnosti sklouznou k osvědčeným praktikám, tedy momentálnímu uspokojení a požitku.

Během dlouhodobějších pobytů se předpokládá volnočasový program, ovšem vzhledem k existenci výchovných problémů se současným dodržením základních režimových návyků. Trend vyšší fyzické zátěže, tím i zvyšování psychické odolnosti s sebou přináší příležitost upevňovat sebevědomí nejpřirozenější cestou – „já jsem to dokázal, překonal“. Při výběru dětí na akce zohledňujeme náplň a náročnost, abychom dostáli co možná nejefektivnější míry zátěže.

V etopedické práci se osvědčily z hlediska monitorování dítěte, úrovně jeho vspělosti, samostatnosti a zodpovědnosti a jeho zařazení v sociální skupině

vícedenní pobyty mimo zařízení, kde se vytváří zcela odlišná skupina dětí z různých rodinných skupin. Jedná-li se o pobyty v přírodě nebo sportovně zaměřené, jsou zároveň zkouškou tělesné i duševní síly a vyspělosti. Výborně lze vyzkoušet spontánní interpersonální reakce, děti předem neznají projevy ostatních a jsou nuceny se v daném prostředí a situaci orientovat.

Výrazně se během pobytů a společných akcí projevuje mělkost vztahů mezi dětmi, minimální zodpovědnost vůči kolektivu, touha po konkrétním prožitku bez další návaznosti. Přesto děti stále tyto činnosti vyhledávají a do určité míry jsou pro ně motivační.

Dítě v rodinné skupině

Do života a atmosféry rodinných skupin se jasně odráží rodinné zázemí většiny dětí, jejich tendence upoutávat pozornost na sebe, zajistit si svoje pohodlí, upřednostňovat své nároky, zároveň ráda konstatuji, že se víc setkávám s přátelštějšími vztahy mezi dětmi (ne ve všeobecné rovině, spíše dvojice, popř. skupinky), děti mají tendenci se setkávat i mimo zařízení, v době víkendů a prázdnin v rámci dovolenek, setkávají se i vzájemně v rodinách. Podařilo se nám zvýšenou kontrolou příjezdů vymýtit tendenci k seskupování dětí před návratem do DDS z dovolenek.

Doporučuji ještě více začleňovat činnosti a akce, do kterých se aktivně a s nadějí na osobní úspěch zapojí i děti méně talentované i děti, které jsou ve vnitřní hierarchii na nižších postech. Alternativou, která tu chybí, jsou aktivity, které nastolí zdravou soutěživost podporující náležitost ke skupině. Atmosféra skupiny by tak byla schopná poskytnout i těm nejslabším dětem větší pocit jistoty, který teď hledají většinou u jednotlivých dospělých. Je pravda, že děti k nám přicházejí se stále větší nechtí k jakékoli činnosti vyžadující aktivitu, většina má zažitý vyhraněně pasivní způsob trávení volného času. Průvodní, asociální aktivity (alkohol, cigarety, noční potulky apod.) jsou pro ně samozřejmostí a spontánně se diví, proč jim je dospělí zakazují, vylouvají.

Děti k nám přicházejí ze stále méně podnětného prostředí rodiny a postupně zjišťují, že náplň volného času je v DDS pestřejší, korigují-li své chování, nepocítují v takové míře ani vázanost ústavem, naopak mají větší prostor k vyjádření svých pocitů a názorů, větší svobodu v projevech a rozhodování. Paradoxně tak docházíme k nárůstu situací, kdy dítě zvolí raději víkendový nebo prázdninový pobyt v rámci DDS, protože doma nemá smysluplnou náplň volného času, často i napojení na původní závadové party ochabuje a dítě tím ztrácí i vrstevnické vazby.

Negativně se odráží, jak už jsem zmínila výše, nemožnost soustavnější práce s dětmi z důvodu navršení volného pohybu dětí mimo zařízení.

Pedagogická atmosféra

Přetrvávajícím problémem v našem zařízení je nejednotnost pedagogů v přístupu k výchovným pravidlům, vzájemné nerespektování práce druhého a odlišných metod,

častá neochota vůči lidské dohodě, netolerance případného dílčího pochybení. Děti jsou velmi vnímavé, nesoulad mezi dospělými zneužívají, tuto atmosféru absorbují a přenášejí do svého chování, hůře přijímají dospělou autoritu všeobecně, jistotu mají jen v té své, tedy skupinovém vychovateli, popř. třídnímu učiteli. Pro další život je tento postoj sociální brzdou.

Nejdůležitějším momentem v práci etopeda v zařízení tohoto typu je úzká spolupráce s ostatními pedagogy, ve výchovném i vzdělávacím úseku. Každá intervence ze strany dítěte či dospělého je přínosem v náhledu na vztahy ve skupině, pravidelná rámcová hodnocení chování a jednání dítěte sjednocují a ucelují náhled na celkový vývoj a umožňují další směřování pedagogického vlivu na něj. Stejně tak se snažím i směrem

k pedagogům přenášet zjištěné změny v rodinném prostředí, vztazích, atmosféře, postoje dětí vůči ostatním, jeho obavy, přání apod.

Shrnutí

Na základě zkušeností lze shrnout oblasti činnosti etopeda ve stávajících podmínkách do těchto bodů:

- činnosti vyplývající z povinností etopeda (vstupní rozhovor, zpracování osobní dokumentace, adaptační období, poutěkové rozhovory, posudky na děti pro soudy, OSPOD, PČR apod., výstupní zprávy)
- individuální práce s dětmi směrem k rodině (monitorování vztahů s rodinou, cílená komunikace, kontakty, pokud možno i osobní, zainteresování rodiny na výchovné práci, úzká spolupráce s pracovníky OSPOD)
- individuální práce s dětmi v rámci plánu rozvoje dítěte (adaptace ve skupině a ve škole, vztahy mezi dětmi a k dospělým, úroveň zvládnutí režimového systému)
- spolupráce s výchovným poradcem, rodinou, OSPOD v problematice umístění po ukončení povinné školní docházky
- monitorování chování dítěte umístěného mimo zařízení, pravidelná setkání s rodiči, kontakt se školou a OSPOD
- malá komunitní sezení (rodinná skupina, třída + ped. prac.)
- jedno i vícedenní akce pro děti, které nemají možnost odjíždět na dovolenky mimo zařízení

6. Kontroly a inspekce

(Zápisy kontrol jsou uloženy v archivu ředitele)

Krajská hygienická stanice Libereckého kraje, (územ.prac. Č.Lípa) - říjen 2018

Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje, (územ.odb. Č.Lípa) - duben 2019

Státní okresní archiv Česká Lípa - červenec 2019

7. Závěrečné hodnocení

Pedagogická práce v dětském domově se školou patří k obtížně měřitelným činnostem, kde pozitivní odezvy od okolí nejsou rozhodně běžné. Stresující situace je tak obzvláště důležité kompenzovat klidným přístupem, rozvahou, lidskostí a snahou o vytvoření nekonfliktní atmosféry. Na vytváření příznivého klimatu by se měli podílet všichni zaměstnanci dětského domova. Osobní přístup a vzor v chování je stále rozhodující. V uplynulém období jsme opět odmítali z kapacitních důvodů desítky žádostí na umístění dětí z „terénu“ a nemohli tak vyhovět prosbám zaměstnanců OSPOD v Libereckém a Ústeckém kraji.

K základním výchovně-edukačním cílům DDŠ patří základní vzdělávání dětí, vedení k respektování autorit a pravidel, podpora zdravých návyků chování, smysluplné trávení volného času a postupná resocializace se snahou znovunavázání vztahových příbuzenských a rodinných vazeb. Mezi výchovné pilíře DDŠ Hamr na Jezeře nadále patří sportovní aktivity, důkazem toho jsou obhájená přední místa v celorepublikových sportovních olympiádách. Dále mezi prioritní činnosti patří pobyty v přírodě se snahou vedení dětí k samostatnosti, v pozadí nezůstávají činnosti v oblastech hudební, dramatické a výtvarné. Vzdělávání i výchova se musí vždy přizpůsobovat aktuální klientele s přihlédnutím zdravotního a duševního stavu dětí při respektování velké škály handicapů. V základní škole se nám v uplynulém roce osvědčila činnost asistentky pedagoga. Na školní přípravě se nadále podílejí vedle učitelů aktivně i vychovatelé. Celkově je naší prioritou pokusit se ve spolupráci s rodinou návrat dítěte domů dle možností rodinných příslušníků.

V přístupu vedení a práce s pracovním kolektivem je kladen důraz na udržování a podporu kolegiálních vazeb, pozitivního přístupu a pracovní atmosféry.

V letošním roce jsme organizovali celorepublikový festival Zájmově uměleckých činností pro děti z DDS a VÚ ČR. Pro tyto účely byl zajištěn kulturní sál ve Stráži pod Ralskem, akce byla velmi pozitivně vnímána a hodnocena.

Z pohledu investičních potřeb DDS jsou zpracovány podklady pro podání investičního záměru pro rekonstrukci jednoho z internátů (č.p.77). Z vlastních finančních zdrojů se podařilo dovybavit internátní budovy novými postelemi, řešil se taktéž havarijní stav střech na jedné ubytovně. Pokračuje nadále velmi dobrá spolupráce s nadačními fondy, neziskovými organizacemi a sponzory (Nadace Terezy Maxové, firma Activa, Kofola). Velmi dobře se rozvinula spolupráce s Potravinovou bankou v Liberci.

Výroční zpráva byla schválena v listopadu 2019 Školskou radou ZŠ Hamr na Jezeře. Další informace lze vyhledat na nových webových stránkách DDS.